

Búcsúzunk Püski Sándortól

írta Bakos István, a HUNSOR budapesti tudósítója

(Békés, 1911. február 4 – Budapest, 2009. augusztus 2.)

Három éve, 2006 tavaszán, amikor hű társát – Zoltán Ilonát – kísértük végső nyughelyére, éreztük, hogy ők, akik életükön át a nemzetszolgálat robotosai voltak, hamarosan találkoznak. Nemcsak Farkasréten. Az *Úr 2000. esztendejében*, róluk írt köszöntőjét így zárta költő-titkárunk:

„Mintha csak egy Sinka-versben,
balladásban, **húségesben**,
áll most is két fényes nádszál:
Ilus néném, Sándor bátyám.

Allanak ők az időben.” Nagy Gáspár: Mintha csak egy régi versben...

Az általa 70. éve alapított – immár a nevét viselő – Püski Kiadó és nagy családja eddig körünkben tartotta a 99. évébe lépett Sándor bácsit. De Ő, most vasárnap reggel követte párját.

Püski Sándor földműves családban született Békésen. *Iskolában ott járt, a helyi gimnáziumban érettségizett.* 1930-ban iratkozott be a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karára, ahol 1935-ben avatták jogi doktorrá, s ekkor vette feleségül *Zoltán Ilonát*. 1938-ban nyitotta meg könyvesboltját, s 1939-ben megalapította a Magyar Élet Könyvkiadót. A kiadó főleg a népi írók műveit publikálta, köztük sok elsőkötetes szerző alkotását is megjelentette. A líra, a próza és a dráma műfajában számos időt álló művet adott ki, közülük *Erdélyi József, Gulyás Pál, Sinka István, Szabó Pál, Darvas József, Takáts Gyula, Tersánszky Józsi Jenő* nevét említjük. Ezeknél jóval több forrásértékű tudományos, ismeretterjesztő és radikális politikai mondanivalót hordozó könyv jelent meg a Magyar Élet Kiadónál. *László Gyula* magyar őstörténetétől kezdve, *Németh László, Szabó Dezső, Karácsony Sándor, Kodolányi János* könyvein át *Jócsik Lajos, Böződi György, Féja Géza, Veres Péter* és mások művei fémjelzik Püski kiadói programját.

A Soli Deo Gloria (SDG) református ifjúsági egyesülettel, **1943 augusztusában Szárszón** rendezték meg a híres Magyar Élet-tábort, amely a korszak egyik legjelentősebb szellemi-közéleti eseménye volt kiváló előadókkal és előadásokkal. A kiadói munka mellett 1944-ben már az ellenállást is szervezte.

A kiadót 1950-ben államosították, Püski Sándort pedig 1962-ben hamis vádakkal bebörtönözték. A Püski házaspár 1970-ben – az Anyanyelvi Konferencia oldalvizén –, az Egyesült Államokba menekült. Kitelepülésük után nehezen, kezdetleges körülmények között, New-York-i hajlékukról indult meg a könyvterjesztő munka. Idővel előadókörutakat szerveztek a Kárpát-medencéből meghívott kitűnő művészekkel, írókkal. Így juthatott el a tengeren túlra pl. *Béres Ferenc, Jancsó Adrienne, Kecskés András*, énekeikkel, majd *Csoóri Sándor és Kósa Ferenc* filmjeikkel, írásaikkal, *Marosi Júlia* dalaival. Azután az Erdélyiek: *Ádám Erzsébet színész, Domokos Géza* könyvkiadó, s az írók *Farkas Árpád- Kányádi Sándor- Süttő András* hármasságata látogatott ide. Később pedig – a honi Pártközpont, illetve az amerikai magyar emigráció

egyes csoportjainak szüntelen támadásai közepette – *Lőrincze Lajos, Czine Mihály* és mások is eljutottak oda. Főként azért, mert a **Magyar Baráti Közösség** vezetői, kiváltképp *Nagy Károly, Bójtós László, Éltető Lajos, Sass Márton*, s a többiek fősorakoztak Püski mellett, aki később velük, az **Itt-Ott**-tal szervezte meg az Amerikai Szárszó Konferenciát, folytatta programjait. 1974-ben megvásárolta New York magyar negyedében, a 2. sugárúton, az elhanyagolt állapotban lévő Corvin nevű kis könyvesboltot. 1975-ben itt hozták létre a Püski Kiadót, amely a hajdani Magyar Élet szerzőgárdájára és az akkori Magyarországon politikai okokból mellőzött szerzőkre építette. A **Püski-Corvin Magyar Könyvesház** – amelyet 1984-ben cserélt át a 82. utcában egy nagyobbra – a nyugati magyarság szellemi központjává vált. (Ezt 1991-ben, new-yorki látogatásom során még érzékeltem.) Tevékeny résztvevője maradt a hazai közéletnek is.

Az 1989 óta tevékenységét ismét Budapesten folytató Püski Sándor **Krisztina körúton lévő könyvesháza** a népi irodalom szellemi örököseinek ma is gyűjtőhelye. Az alapító munkáját immár fiai, *Püski László* és *Püski István*, valamint unokái *Püski Atilla* és *Püski Csaba* segíti. Könyvkiadói profiljuk a régi, a Magyar Élet Kiadó által egykor publikált kiadványaikból többet megjelentettek, de zömmel már újabb műveket adnak ki. Hazatérve; *Csoóri Sándor, Csúrika István, Czine Mihály, Gombos Gyula, Fekete Gyula, Fűr Lajos, László Gyula, Pozsgay Imre, Kanyar József* és mások munkái mellett kiadták nemzedéktársaim: *Bíró Zoltán, Csengey Dénes, Kocsis István, Raffay Ernő, Salamon Konrád, Zétényi Zsolt* könyveit, s én is neki köszönhetem Közzolgálatban c. gyűjteményes művem megjelenését. A **Könyves sors – magyar sors** című 2002-ben megjelent fontos életrajzi műve **Püski Sándor és a Püski Kiadó munkáját dicséri**, csakúgy, mint a **Bethlen Alapítvány negyedszázadáról szóló**, 2005 Karácsonyára kiadott könyvünk. **Köszönjük!**

Személyes emlékeket is őrzök róla. Egyetemi szakdolgozatom a népi írók művelődéspolitikájáról írtam; s tőle, kiadványaiból sokat tanultam. Rám mégis a legnagyobb hatást **1987-ben a lakiteleki sátorban elmondott rövid felajánlásával** tette. Ennek nyomán hamarosan megjelent a tanácskozás Jegyzőkönyve és egy év múlva megindult a **HITEL** is. Hálás vagyok a sorsnak, hogy az **1990-ben nekik ítélt Bethlen Gábor-díj** átadásán jelen lehettem. Rendhagyó esemény volt, mivel **a Püski-házaspár kapott elsőként közös kitüntetést hazánkban**. 2006-ban bekerültek az Aranykönyvbe is. **Rászolgáltak!**

A Magyarok Világszövetsége elnökségének tagja volt, s főtítkárként sok hasznos tanácsot kaptam tőle munkámhoz. Szerepet játszott abban, hogy 1995-ben két sikeres konferenciát rendezhettünk **Trianonról**. (Előtte egyet sem rendezett az MVSZ!) Hasonló, bátor kiállást tanúsított 2004-ben, **Teleki Pál budavári szobrának felállítása** ügyében. Tényfeltáró kiadványaival; *Rónay András* könyvével és Közép-Európa Atlaszával, illetve a tudós-államférfiről tartott előadásával, hitet tett Teleki és budavári szobra mellett.

Hálásak lehetünk neki jónéhányan, akik a közelébe kerültünk, vele dolgozhattunk.

Emberi példája; alapossága, szorgalma, feladatvállalása, környezetformáló erővel bírt. Már most nagyon hiányzik a magyar közéletből.

Isten áldja meg emlékét, utódait és szellemi örököseit is! Nyugodjék békében!

Budapest 2009, augusztus 3.

a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratóriuma nevében:
Bakos István ügyvezető kurátor

Püski Sándor temetése 2009. augusztus 13-án, csütörtökön 14,15 órakor lesz Farkasréten.

